

A budapesti vandalizmus.

Budapest, márc. 22.

A korai tavasz verőfénye az utcára, a séták, terekre, a parkokba csalja Budapest közönségét. Vasárnap, március tizedikén már nyüzsgött a nép a Városligetben, a Városmajorban, az Erzsébet-téren, a Dunaparton, a Tisza Kálmán-téren, és mindenütt a főváros területén, a hol a gyalogjárókra nem borul a hatalmas bérpaloták hűvös árnyéka. Százerek sűtkéreztek a napon, az ingyen padok el voltak foglalva, a fizetéses helyek bérlői ebben az évben első üzletüket csinálják. Mindenki el van ragadtatva, hogy a tél az idén gavallérnak látszik a tavasszal szemben, korán engedi át helyét, pedig március 21-éig teljes joggal tagadhatná meg távozását.

Budapest közönsége tehát imádja a tavaszt, rajong a napsugaras szép időért, gyönyörködve szemléli az orgona-, bodza- és galagonya-bokrok, a gesztenyefák és fűzfák fakadó rügyeit, a melyek, ha még két hétig nem lesz hidegebb, pompás, üde lombozattá fognak kifejlődni. Ugyanekkor pedig ugyanerről a természetkedvelő közönségről sajnálattal kell konstatálni, hogy a csinosság, a rend, a tisztaság iránt való érzéke fogyatékos, sőt egész temperamentuma a vandalizmusra hajló. Különösen a munkásnép az, a mely valóságos kedvteléssel hagyja ott keze- és lába-nyomát mindenütt, a hol valamit meg lehet rongálni, vagy akár egészen elpusztítani.

Bárki megfigyelheti, hogy Budapest utcáin fákat védő vaskorlátok mindenütt siralmas állapotban vannak egytől-egyig. Részint össze vannak töredezve, részint kidöntögetve. Egy iparos-inas el nem megy mellettük, a nélkül, hogy ki ne próbálja, elég erősen kovácsolták-e össze? Az ember elcsodálkozik, hogy hogyan hiányozhat ezekből a vaskerítésekben máról holnapra egy olyan rész, a melyet leszedni még megfelelő szerszámmal is jó pár órai munka volna? Pedig hiába minden csodálkozás: a vaskorlát tegnap még egész volt, ma már csonka. A fiatal fák mellé ütött erős karók pár nap alatt elhajlanak, mert tömérdek ember van Budapesten, a kinek legfőbb ambíciója, hogy a karókat megrázza, vagy rájuk dülleszkedjék. A vastag szalagköteleket, a melyek a fákat és karókat összekötik, bicskával szétvagdoszák. Még ez sem elég: ugyancsak bicskával megfaragják a gyöngé csemeték oldalait. Hasztalan minden örködés. Sokszor tíz-husz ember látja a vandalizmust, de senki sem szól miatta. Kinek szólna? A rendőr mindig messze van, de ha közel volna is, csak nem fog egy inasgyereknek utána szaladni? Egyszer láttam, hogy egy uriember, fölháborodva egy ilyen kis gézengúz kártevésén, fölönfogta az illetőt és oktatni kezdte, hogy csunyaság az, a mit tett. Erre még a gyereknek állt följebb, lepiszkolta az urat a sárga földig és ajánlotta neki, hogy elkostródjék, a míg jó dolga van, minek avatkozik olyanba, a mihez semmi köze? A vége az lett, hogy a fiu kapott egy pofont, az ur néhány rugást, csődület támadt, a mely a gyöngébbnek, vagyis a vandál suhancnak fogta a pártját, úgy hogy az uriember megszegyenítve volt kénytelen az affér helyéről elsietni.

Budapest jóérzésű, művelt fölfogású közönsége tehetetlen a kiméletlen tömeggel szemben. Hiába olvassuk tehát némelyik sétány tábláin: A fák, bokrok, padok a közönség oltalmába ajánlatnak. Elég, ha ennek a közönségnek husz százaléka a pusztításban örömet lel és a sétatér pár év alatt szomorú állapotba kerül. Az orgonafáról, bokorról a mi virágot le lehet törni, azt többnyire estefelé letörlik. A kerítés nem véd meg egyetlen ültetvényt sem, mert a kerítés sorsa az, hogy folyton rugdossák, döngetik, a míg el nem pusztul. A Tisza Kálmán-tér, a fővárosnak ez a gyönyörű, nagy jövőjű térsége (alig tíz éve, hogy parkirozták), a helyett, hogy szebb lenne, évről-évre szomorubban fest. A bokrok közt épp úgy járnak-kelnek, mint az utakon, a gyepe mindenütt le van taposva, a kerítésből csak itt-ott látni egy darabot, azt is siralmas állapotban. A padoknak, ha csupán ülésre használnák őket, évtizedekig kellene tartaniok, azonban az ottani közönség már ezeket is megrongálta, rajtuk minden tenyérszerű helyet összefaragcsált és telefirkált, többnyire a leggyalázatosabb szavakkal, úgy hogy tisztességes társaság, a

melyben még hölgyek is vannak, kénytelen a Tisza Kálmán-térről, mint sétáló, üdülő helyről lemondani. Nemcsak a vandalizmus grasszál ott, hanem lyét jövevényeknek átengedni. Valamikor a csirkefogók, naplopók, csavargók és egyéb züllött emberek tanyája volt ez, a hol még fényes nappal is történt utonállás. Ezek az elemek ma is otthon érzik magukat ezen a szép fekvésű téren, csöppet se törődve a civilizációval, a melynek látható képviselője, a Néppopera, a térnek csak egyik sarkát foglalja el. Jobb lett volna a művészetnek ezt a csarnokát a tér közepére építeni, mindjárt más alakulatot vett volna az egész környék.

A Városligetben, a mely ma holnap egészen parkozva lesz, az állapotok kissé kedvezőbbek: az a néposztály, a melynek a vandalizmus a vérében van, évről-évre mindinkább kiszorul onnan, mert hiányzik a gyeplő, a hol heverészhetne. A kultúra elűzte a naplopók és hamiskártyások bandáit a városligeti színház környékéről, a mely már ugyis sivár, kietlen hely lett miattuk. A Városligetben óriás az emberforgalom és nagy az örökös, ennek következtében az ültetvények, a kerítések tovább maradnak épségben. De az örök és rendőrök egyértelműen ezt mondják:

— Uram, ha itt nem tartjuk szünet nélkül nyitva a szemünket, hát egy hét alatt mindent ellopnak, a mi ellopható és egyébként is annyi kárt csinálnak a durva emberek, hogy nem győznők pótolni. Némely embernek annyira természete a rongálás, hogy nem tud egy drótkerítés mellett elmenni a nélkül, hogy botjával néhányat rá ne vágjon. A drót persze minden ütés után lazább lesz és végül elszakad. Valamikor tele volt a Városliget ingyen padokkal, de ezeken tisztességes embernek nem igen hagytak helyet, mert a naplopók elfoglalták, meg rongálták. Most már nem állít a város új padokat, mert a közönség, ha le akar ülni, inkább betér valamelyik vendéglőbe, semhogy olyan társaságban piessen, a hol nem jól érzi magát.

Ha most kérdezzük, hogy a budapesti vandalizmusnak mi az oka, a felelet nagyon egyszerű: sem otthon, sem az iskolában a gyermekeket nem nevelik a szépség szeretetére, a más tulajdonának, és a köztulajdonnak megbecsülésére. Sehol nem érvényesül nálunk a legfőbb morális elv: a mit nem kívánsz magadnak, azt másnak se cselekedd. Ezt az elvet példákkal illusztrálva, minden lehető vonatkozásában a gyermekek természetévé tehetnék a tanítók, ha akarnák. Akkor aztán idővel jönne egy nemzedék, a mely az utcák, terek, ligetek elcsufításában nem találná örömét, hanem ellenkezően: tényleg oltalmazná mindazt, a mit a hatóság a közönség oltalmába ajánl. Akkor más képe volna utcáinknak is: a házak fala nem volna mindenféle szintű krétával össze-vissza firkálva embermagasságig, a hogyan most össze-vissza vannak firkálva és rajzolva. Egyre kevesebb lenne az ocsmány és a vandál ember, és egyre több az olyan, a ki annak érzi belső kényszerűségét, hogy a város, a melynek polgára, a civilizációnak és a szép iránti érzéknek minden jelével dicsekedjék.